

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość

JAROSŁAW

2381

1. Nazwa

MUR OPOROWY w Zespole dawnego Kolegium Jezuickiego

231/1

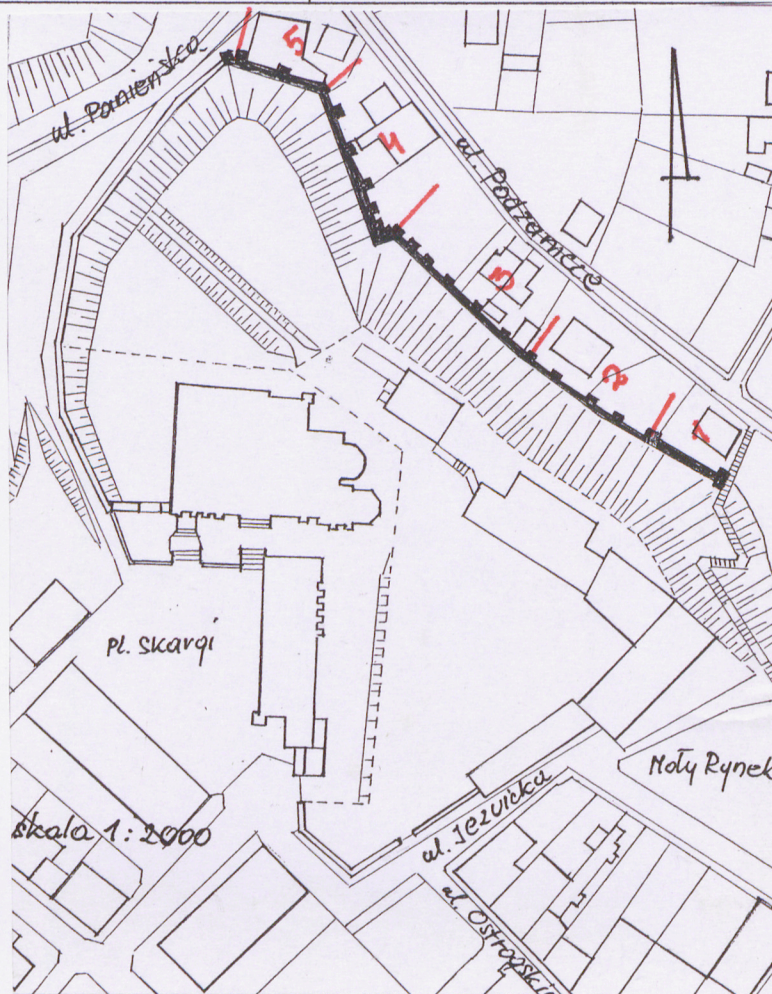
2. Czas powstania

I poł. XVIII, XIX, XX w.

4. Adres

ul. Podzamcze 34-500 Jarosław
nr ewidencyjny działki 2282/1
nr księgi wieczystej

11. Materiały graficzne

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie

powiat jarosławski

gmina Jarosław

6. Współrzędne geograficzne

N 50° 01' 13"
E 22° 40' 58"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Jarosław

8. Właściciel i jego adres

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa
Narodowego

9. Użytkownik i jego adres

Zespół Szkół Plastycznych ul. Jezuicka 3

10. Formy ochrony

Plan Ochrony Parku Kulturowego
Uch. Rady Miasta Jarosławia
Nr 542 z 23-03-2009 r.

A-1310 z 25.02.2015

12. Historia

Kolegium Jezuitów ufundowane zostało w 1570 roku przez ówczesną właścicielkę Jarosławia Zofię wdowę po Krzysztofie Tarnowskim. Wybór miejsca pod lokalizację klasztoru i kościoła konsultowany był z Synerem rzymskim prowincjałem zakonu jezuitów, który uważał, że klasztor powinien być usytuowany na obrzeżu miasta ale w niewielkiej odległości od niego, ponadto teren powinien spełniać dobre warunki dla obrony. Negocjacje w tej sprawie przeciągały się i dopiero drugi mąż Zofii Jan Kostka zdecydował, że najlepszym miejscem pod względem obronności będzie dla kolegium teren wzgórza Świętojańskiego przy północno-wschodnim obrzeżu miasta. Wysokie stoki wzgórza zapewniały naturalną obronność. Zespół miał stanowić odpowiednik zamku usytuowanego na drugim południowo-wschodnim obrzeżu miasta. Budowa gmachu kolegium i kościoła trwała od 1580 do 1594 roku. Skarpa otaczała klasztor od strony wschodniej i północno-wschodniej. Dodatkową obronę pełniły wały ziemne z basztami. Na planie Jarosławia tzw. Planie Szwedzkim z 1704 roku w południowej granicy założenia zaznaczone są dwie baszty. Na przestrzeni XVII wieku Jarosław nękany był klęskami żywiołowymi: – pożar w 1625 roku, powódź w 1649 roku oraz licznymi najazdami: - kazacki w 1649 i 1655 roku, szwedzki w 1656, 1702 roku, węgierski w 1657 roku, tatarski w 1672 roku. Po powodzi w 1649 roku która spowodowała podmycie wzgórza przystąpiono do wzmocnienia skarpy drewnianymi palami wbijanymi głęboko w ziemię i na wierzchu połączonych. Po najeździe tatarskim stwierdzono konieczność wzmocnienia fortyfikacji miejskich, do tego też wniosku doszedł rektor kolegium Wąsowski i rozpoczął budowę muru który zamykał ogród a jednocześnie przystosowany był do celów obrony. Wzmocnione też zostały stoki wzgórza.

c.d załącznik I

13. Opis

Usytuowany w północno-wschodniej części Starego Miasta, u podnóża wyniosłego wzgórza na którym posadowiony jest zespół dawnego kolegium Jezuickiego od strony północno-wschodniej, i północnej wzgórza. Biegnie przy skarpie wzgórza od schodów terenowych stanowiących zejście z terenu Małego Rynku na ulicę Podzamcze, wzdłuż ulicy Podzamcze do ulicy Panieńskiej, gdzie łączy się z murem obronnym kolegiaty. Przy murze od strony Podzamcza występują prywatne działki zabudowane domami jednorodzinnymi, usytuowanymi około pięciu metrów od muru oraz jednym budynkiem przy narożu ulic przybudowanym bezpośrednio do muru. Skarpa o wysokości ok. 21m porośnięta jest samosiejkami.

Murowany z cegły i kamienia, części kamienne z kamienia wapiennego rzędowego prostokątnego na zaprawie wapiennej ze spoiniowaniem z zaprawy cementowej. W częściach ceglanych z cegły ceramicznej pełnej o wątkach przypadkowych mieszanych, główkowo - wozówkowy, kowadełkowy, krzyżowym, główkowym i wozówkowym, na zaprawie wapiennej ze spoinowaniem cementowym.

Długość muru wynosi 181 m, **wysokość** jest zróżnicowana od 3,76 m. do 7,94 m, **szerokość** u podstawy Od około 1,55 m do około 2.50 m przy koronie około 50 cm. Korona muru wyniesiona jest ponad stok skarpy na około 80 cm. Mur podparty jest 21 przyporami. Na skarpie wzdłuż korony muru biegnie koryto odpływowe, częściowo utwardzone.

Odcinek I - od schodów do pierwszej przypory, murowany z kamienia wapiennego rzędowego z nadbudową ceglana w części górnej. Fundament kamienny. Wysokość od 3,76 m do 4,34 m przypora ceglana o szerokości 130 cm, część przy przyporze jest przemurowana cegłą. Oddzielony jest od schodów ceglanym murem biegnącym poprzecznie do skarpy, w nim jest otwór odpływowy z koryta na skarpie. Dno koryta jest utwardzone na długości około 12 m.

Odcinek II - od pierwszej do czwartej przypory, murowany z kamienia wapiennego z nadbudową ceglana, fundament kamienny, wysokość od 4,94 m do 5,84 m, dwie środkowe przypory kamienne o szerokości 185 cm, 195 cm, czwarta przypora ceglana o szerokości 195 cm.

Odcinek III – od czwartej do dwunastej przypory, murowany z cegły w dolnej partii z kamienia, wysokość od 6,25 m do 6,42 m, przy odcinkach muru pomiędzy piątą, szóstą i siódmą przyporą są zabudowania gospodarcze, przypory mają szerokość od 149 cm do 195 cm.

Odcinek IV - od załomu muru do naroża przy budynku mieszkalnym, murowany z cegły w dolnej partii z kamienia, wysokość od 5,32 m do 7,94 m z sześcioma przyporami o szerokości 175 cm, 192 cm, 196cm, 196 cm, 192cm i 150 cm. Odcinek pomiędzy czternastą i piętnastą przyporą jest w stanie awaryjnym.

Odcinek V - od osiemnastej przypory do naroża ulicy Podzamcze, murowany z cegły w dolnej partii z kamienia, wysokość od 5,45m do 6,35 m, z czterema przyporami o szerokości 192 cm, 150cm, 182 cm, 182 cm. Na odcinku pomiędzy osiemnastą i dziewiętnastą przyporą mur całkowicie przylegającymi do niego budynkami gospodarczymi i budynkiem mieszkalnym.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mur wspierający skarpe	17. Użytkowanie obecne Mur oporowy
18. Stan zachowania Stan zachowania muru jest zły a w paru miejscach awaryjny. Płytko posadowione fundamenty muru nie mają izolacji przeciwwilgociowej. Mur zarówno ceglany jak w częściach kamiennych jest w wielu miejscach popękany, porośnięty roślinnością powodującą rozsadzanie spoin. W wielu miejscach zniszczona jest korona muru. W murze ceglanym występują liczne obłuzowania i ubytki cegieł. Zniszczone są przypory, często odspojone od muru. Przy posesji Podzamcze nr 8 w kwietniu 2011 roku osunięcie się płytko posadowionego fundamentu muru i warstwy licowej ściany doprowadziło do poważnej awarii. Bezpośrednią przyczyną tej awarii było niewłaściwe odprowadzenie wód opadowych ze skarpy. Do degradacji części muru przyczyniły się też naprawy wykonywane w XX wieku z użyciem cegieł na mocnej cementowej zaprawie. Zbocza skarpy pokryte są wtórnymi nasypami z odpadów i żużla opałowego, poprzerastanymi drzewami różnej wielkości, krzakami i samosiejkami.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Mur w miejscach awaryjnych wymaga niezwłocznego podjęcia prac naprawczych, gdyż stanowi zagrożenie dla zabudowy usytuowanej przy ulicy Podzamcze jak również dla dwóch budynków zlokalizowanych na skarpie. Niezbędne jest prowadzenie prac remontowych na całej długości muru w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienia i pogłębienia fundamentów, - wykonania izolacji przeciwwilgociowej, - wykonania nowych nakryw na koronie murów, - oczyszczenie z roślinności lica muru i przemurowanie zniszczonych partii muru oraz przypór z użyciem zaprawy porowatej umożliwiającej usuwanie wilgoci na zewnątrz muru. - uporządkowania skarpy – usunięcia wtórnych nasypów , wykonanie odwodnienia skarpy wzdłuż korony murów do podnóża skarpy i do kanalizacji deszczowej w ulicy Podzamcze. Dużym utrudnieniem w prowadzeniu prac remontowych i konserwacyjnych jest brak swobodnego dostępu do muru ze względu na prywatne działki z zabudową zlokalizowaną bezpośrednio przy murze. Koniecznym jest wydzielenie z prywatnych działek pasa terenu wzdłuż muru.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Plan Jarosławia tzw. Plan Szwedzki z 1704 roku, Archiwum Muzeum w Jarosławiu.
Plan Jarosławia z ok. poł. XVIII wieku, Archiwum Muzeum w Jarosławiu.
Plan Jarosławia na Mapie Gruntów z 1808 roku, Archiwum Muzeum w Jarosławiu.
Plan Katastralny Jarosławia z 1849 roku, Woj. Arch. w Przemyślu.
Plan Katastralny Jarosławia z 1879 roku, Archiwum Muzeum w Jarosławiu.
Plan Koszary Klasztorne z 1890 roku, Arch. WKZ Przemyśl.
Plan Jarosławia z 1906 roku - wykonany przez inżyniera S. Kormana.
Plan Katastralny, Miasto Jarosław z przedmieściami, Leżajskie, Głębockie i Krakowskie w Galicji - powiat podatkowy Jarosław 1913 rok
Starostwo Powiatowe - Wydział Geodezji..
AmJ Sprawy wojskowe 1877-1916 syg. 234, WAP Przemyśl.
AmJ. Sprawy budowlane 1899 r. syg. 19, WAP Przemyśl.
Ekspertyza stanu technicznego - Mur oporowy, inż. Kazimierz Hołyszko
Jarosław 2011 r.

23. Bibliografia

Siarczyński Franciszek Wiadomość historyczna i statystyczna o mieście
Jarosławiu, Lwów 1826 r
Orłowicz Mieczysław, Jarosław, jego przeszłość i zabytki,
Lwów -Warszawa, 1921 r.
Gottfried Kazimierz Jezuici w Jarosławiu, Jarosław 1934 r.
Wondaś Adam, Szkice do dziejów Jarosławia, 1778- 1918 ,
Makara Jakub, Dzieje parafii jarosławskiej, Jarosław 1936 r.
Jerzy Paszenda Kościół Św. Jana w Jarosławiu BHSZT Nr 1 i 4
Warszawa 1971 r

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

Relikt baszty przy południowo-wschodniej części terenu dawnego Kolegium
Jezuickiego z ok. 1936 roku - zamieszczone w Przewodniku po Jarosławiu,
K. Gottfrieda z 1936 roku.

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst Krystyna Kieferling październik 2012 rok

u. Kieferling

plany, rysunki Krystyna Kieferling październik 2012 rok

u. Kieferling

fotografie Krystyna Kieferling październik 2012 rok

u. Kieferling

26. Załączniki

4 szt.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr I

1. Miejscowość	JAROSŁAW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres MUR OPOROWY w dawnym Kolegium Jezuitów ul. Podzamcze	6. Zawartość załącznika c.d. historia, plany, fotografie.
2. Gmina	JAROSŁAW		
3. Powiat	jarosławski		
4. Województwo	podkarpackie		

Po najeździe szwedzkim rektor Jerzy Gengel w latach 1708-1711 kontynuował prace przy budowie murów wokół kolegium oraz murów wspierających stoki wzgórza. Możliwe że te umocnienia zaznaczone są u podnóża skarpy na planie miasta z połowy XVIII wieku i późniejszym z 1808 roku. Mur wyraźnie zaznaczony u podnóża skarpy jest dopiero na Planie Katastralnym z I połowy XIX wieku oraz na późniejszych planach z lat 1879, 1890, 1906, 1913. W 1903 roku komenda koszar klasztornych występowała do Magistratu w sprawie sprzedaży c. k. Skarbowi Wojskowemu skarpy koło koszar pod budowę szopy na rekwizyty ogniowe. W tym dokumencie mowa jest też o usuwaniu się skarpy, na utrzymanie której wydatki ponosi Gmina Miejska, zaś Skarb ma wybudować wzdłuż schodów mur oporowy wysoki na 2 m (119 m/2) i usunąć ściek na skarpie u góry. Można przypuszczać że chodzi tu o mur na stoku w okolicy dzisiejszego Małego Rynku. Aczkolwiek na planach miasta nie ma zaznaczonych schodów, z dokumentów Magistratu wynika, że schody wzdłuż skarpy Cygańskiej Góry obok koszar klasztornych urządzone zostały na przełomie XIX/XX wieku. W kwestii ścieku chodziło prawdopodobnie o uregulowanie spływu wód ze skarpy i wykonanie odpływu, możliwe że utwardzony odcinek koryta na skarpie przy schodach wykonany był w tym czasie. W okresie międzywojennym prowadzone były remonty kolegiaty i zachowanej części klasztoru, remontowane były też mury wokół klasztoru oraz mury oporowe. Zarówno mury oporowe jak i skarpa narażone na niszczenie czynnikami klimatycznym i dziką roślinnością w okresie powojennym były w złym stanie. Na przestrzeni lat 1969-2007 wykonano szereg opracowań (18)- ekspertyzy techniczne i statyczne, badania geologiczne podłoża, koncepcje zabezpieczenia skarp. Wynikających z tych opracowań zaleceń nie wykonano co przyczyniło się pogorszenie i tak złego stanu technicznego muru, i awaryjnego stanu na na zapleczu posesji przy ulicy Podzamcze nr 8. Początki murowanego umocnienia skarpy można określić na II połowę XVIII wieku. Obecnie istniejący mur pochodzi w większości z XIX wieku. Do dziś zachowany jest relikw XVII-wiecznej obrony tj. baszta na skarpie przy południowo-wschodnim narożu dawnej siedziby Sztabu – obecnie budynku szkolnym.

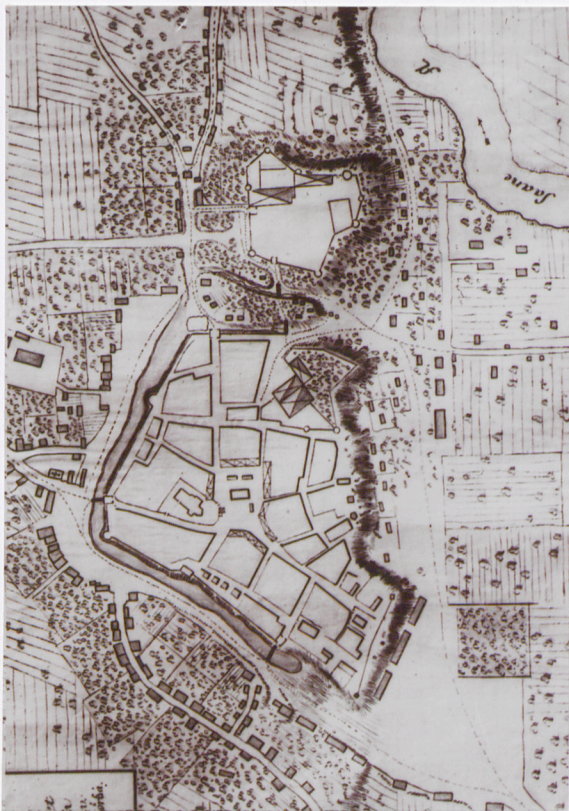
Opracowanie załącznika:

(data i podpis)

Październik 2012 r

Krystyna Kieferling

Krystyna Kieferling X 2012

1. PLAN JAROSŁAWIA tzn. PLAN SZWEDZKI z 1704r

2. PLAN JAROSŁAWIA z ok. poł. XVIII w.

3. PLAN JAROSŁAWIA na MAPIE GRUNTÓW z 1808r.

1. Miejscowość	JAROSŁAW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres MUR OPOROWY w dawnym Kolegium Jezuitów ul. Podzamcze	6. Zawartość załącznika plany, fotografie.
2. Gmina	JAROSŁAW		
3. Powiat	jarosławski		
4. Województwo	podkarpackie		

4. PLAN KATASTRALNY JAROSŁAWIA
z 1849 r.

5. PLAN KATASTRALNY JAROSŁAWIA
z 1879 r.

6. KOSZARY KLASZTORNE
PLAN z 1890 r.

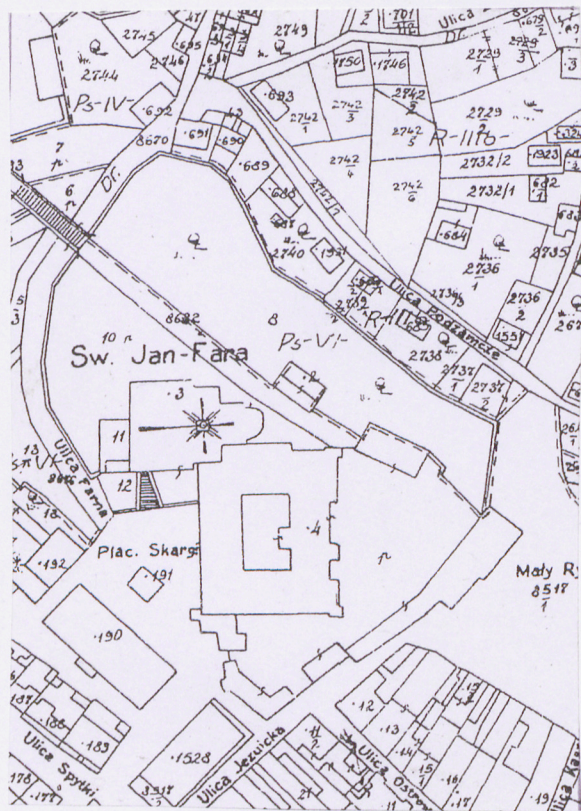
Opracowanie załącznika:

(data i podpis)

Krystyna Kieferling

Październik 2012 r

Krystyna Kieferling 2012 X

7. PLAN KATASTRALNY JAROSŁAWIA
Z 1913 r.

8. POZOSTAŁOŚCI BASZTY przy
POŁUDNIOWO-ZACH. NAROZU
KOLEGIUM - 1937 r

9. MUR POPRZECZNY przy SCHODACH
Z MAŁEGO RYNKU

10. OTWÓR ODPEŁWOWY z KANAŁU na SKARPIE

1. Miejscowość	JAROSŁAW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres MUR OPOROWY w dawnym Kolegium Jezuitów ul. Podzamcze	6. Zawartość załącznika fotografie.
2. Gmina	JAROSŁAW		
3. Powiat	jarosławski		
4. Województwo	podkarpackie		

11. MUR OPOROWY - ODCINEK 1

12. KORONA MURU i KANAŁ ODPIYOWY
na SKARPIE - ODCINEK 1

13. MUR OPOROWY - ODCINEK 2

14. MUR OPOROWY - ODCINEK 3

15. MUR OPOROWY - ODCINEK 3 - widok
od strony południowej

16. MUR OPOROWY - ODCINEK 3 - widok
od strony północnej

1. Miejscowość	JAROSŁAW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres MUR OPOROWY w dawnym Kolegium Jezuitów ul. Podzamcze	6. Zawartość załącznika fotografie.
2. Gmina	JAROSŁAW		
3. Powiat	jarosławski		
4. Województwo	podkarpackie		

17. MUR OPOROWY - ODCINEK 4

18. KORONA MURU i KANAL ODPŁYWOWY
ODCINEK 3 i 4.

19. MUR OPOROWY - ODCINEK 4 - stan awaryjny

20. MUR OPOROWY - odcinek 4 - stan awaryjny

21. MUR OPOROWY - ODCINEK 4.